

# KOLLÉGIUM

SZAKMAI - MÓDSZERTANI, INFORMÁCIÓS FOLYÓIRAT

**A tartalomból:**

**Illyés Gyula:**  
**Nemzedékről nemzedékre**

**Az alapprogram bevezetésének  
módszertani kérdései**

**KSZ vélemény és javaslat a  
2003. évi költségvetésről**

**XII. évfolyam 2002.**

**november**

**11.**



*Sport Kollégium, Debrecen*



# Illyés Gyula: Nemzedékről nemzedékre

Beszéd a NÉKOSZ megalakulásának 30. évfordulójára rendezett esten,  
a Madách Színházban

*Illyés Gyula a népi kollégiumi mozgalom legismertebb, köztisztelőben álló személyiségei közé tartozott. A „Puszták népe” című munkáját szinte valamennyi kollégista olvasta. Magunkénak éreztük, közülünk került ki és példaképünknek tartottuk. A későbbi évtizedekben is „fáklyaláng” volt, aki-re mindig érdemes volt odafigyelni. Úgy vélem, hogy születésének centenáriuma alkalmával méltó tisztelgés emléke előtt a NÉKOSZ megalakulásának 30. évfordulóján a Madách Színházban elmondott, gondolatokban gazdag, szép ünnepi köszöntőjének közreadása.*

*dr. Tatai Zoltán*

A NÉKOSZ – egy letűnt nemzedék? Sajnos, nemzedék nem lett.

De hogy letűnt-e?

Nem ifjú az, aki nem kíván, akár szeleburdian, forradalmat. De a berendezkedő forradalmak soha a történelemben nem kívánták különösképpen a fiatalokat belebeszélésre; legkevésbé a szeleburdiakat persze. Logikusnak is tetszik.

Akik valami, emberöltőkön is túli, nagy cél felé haladnak, nemigen ismerik a nemzedéki kérdést. A végtelen jövő előtt mindenki fiatal. Ha százéves a forradalom, akkor a százévesek a fiatalok, e logika szerint.

De engem foglalkoztat a nemzedékek sorsa. Az irodalom például a nemzedékekkel lép, ha előre lép. Vannak korszakok, amidőn a szellemi élet stagnál, de akkor nem is volt nemzedék. Arany és Ady nemzedéke közt ki

ne érezne úrt? Pedig ott is volt nagy költő; a nagy magányos: Vajda. Irodalmunk nem egy ilyen kiesését ismer. Így hiányzik egy nemzedék Csokonai és Vörösmarty közt. Az a nemzedék például, amely még élőnek látta Adyt: eltűnt, megölte a háború, világgá sodorta a forradalom leverése utáni visszahatás. Itt is csak magányosok vannak. Még Kassák korosztály sem tudott nemzedéket teremteni.

Ilyen eltűnt nemzedéknek tartom azt is, amelynek a NÉKOSZ lehetett volna a törzsgárdája. Ez még nem tűnt el. Fiatalon: olyan idősen, mint Petőfi és Vasvári, nem jutott szerephez. De itt van férfiként, benőtt fejelággal, sőt beforrt fejsebekkel. És most mintha ilyenét is kiművelt főket kívánna az idő is.

Bármennyire vitézek népe is nemzétünk, a magyar nép mindig a béke korszakaiban tudta megmutatni, képes-e igazán az életre és a szabadságra: a küzdelemre. A béke tehát ró ránk annyi feladatot, mint a harcok ideje. Ha nem többet.

Tán ezért is kell tudatosítani magunkkal, hogy – béke van. Teremtésre, alkotásra kötelező. Körülöttünk ugyan csak zajlik a világ. De itt, valljuk be, igazi békebeli béke van. Szélcsend, szélárnyék.

Azért nem érzékeljük vajon eléggé, mert „a béke nem más, mint két háború közti szünet”? Ezt modern elme nem vallhatja. A két világháború közti szünet mintájára nem menthetjük föl magunkat a béke kötelessége alól, hogy most is csak szünetünk van a második és a harmadik világ közt.

De mi teendője is lehet ma itt egy

olyan nemzedéknek, amely nemzet is akar lenni, vagyis szolgáló rész a dolgozó népben? Amilyen például annak idején a népfőiskolás örököse, még a NÉKOSZ is megpróbált lenni?

Vajda János magányos sziklafalként meredt ki a tengerből, de alatta mégis sziklahegy feszült, az nyújtotta föl. A NÉKOSZ korai nemzedékéből így állt ki nem is egy-egy sziklaszál, hanem sziklacsúcs-koszorú. De maga a nemzedék nem lett külön hegység a történelmi tudatban. Holott méltó – egészében is – a kiemelkedésre, ma is. Hiszen képviselt is valamit. Valami sajátosat. A nemzetre nézve sorsdöntően fontosat.

De mi lehet ma a teendője? Mi lehet vajon a teendője a ma bármily közép-nemzedéknek a már letűnő öregek s a már föltűnő fiatalok közt?

Igazi versenytársaik és esetleges elhomályosítók nem az előttük járók. Hanem az a legújabb – legeslegújabb nemzedék, mely ismét európai látókörű, s épp ezért veszi valóságosan számba a magyar földi végeznivalót. Annak sajátosságait.

Hogy még erről is egy szót? A múlt század legjobbjai, a „Világszabadság” meghirdetői azt hitték, hogy már századunk a testvérrien egyesült nemzetek százada lesz; hogy a világhorradalom már az első világháború után megteremt egy nemzetköziséget, mely a maga materiális alapozottságával tartósabb lesz a vallások kereteinél is.

És mivel is kell szembenéznünk? Világszerte az emberiség anyanyelvi és etnikai keretekbe tömörülve valósítja a századra hárult nagy feladato-

## Kollégium

KÉSZÜLT AZ OKTATÁSI MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

*Kiadja:* a Kollégiumi Szakmai és Érdekvédelmi Szövetség, a „Kollégiumokért” Sajtóalapítvány megbízásából  
*Felelős kiadó:* Horváth István *Főszerkesztő:* Benda János *Alapító főszerkesztő:* dr. Benedek István  
*Rovatszerkesztők:* Fuchsné Hattinger Zsuzsanna, Gulyás Béla, Takács Ernő, Dr. Csépe György, Pethes Zoltán,  
*Szerkesztőség címe:* Körösy László Középiskolai Kollégium 2500 Esztergom, Szent István tér 6. Tel./fax: 33/412-813  
*Terjesztés:* Pethes Zoltán, Tel.: 30/9-376 - 042; *Előfizethető a kiadó címén:* 1417 BUDAPEST, Pf.:11. Tel./fax: (1) 352-9601  
*E-mail:* kollegiumiszovetseg@axelero.hu *Honlap:* www.kollegiumiszovetseg.axelero.hu *Példányszám:* 1500; *Ára:* 112 Ft

kat, elsősorban az ember, ember által való kizsákmányolásának és bármi megkülönböztetésének megszüntetését. Ez a törekvés oly mértékben növekszik, hogy már nemcsak országok és nemzetek, hanem néptöredékek, százezres nyelvcsoporthoz igénylik, hogy ezt a feladatot saját keretükben teljesítsék. Aki bíz abban, hogy az emberi fajta végül nemzetközi lesz – azaz international sere le genre humain – az annyi csalódás után végső hitét abba vetheti, hogy a világszabadságnak mégiscsak fölrakandó épülete az így külön-külön kigyúrt téglákból kaphat biztos alapot. Ha azok összeilleszthetők lesznek, nemcsak formára, hanem anyagra is.

Ezt a szót, hogy magyar sorsproblémák, csak célzatosan leírni valamikor „nacionalizmusnak” minősült. A kifejezés régi, azokat a nemzeti kérdéseket jelenti, melyek nemzedékekre nyúlnak vissza, s tán csak nemzedékek fognak megoldani. Nevezek meg egyet.

A világ tizenöt millió magyarjából csak tízmillió él a magyar államban. Minden harmadiknak magyar a származása, azaz az anyanyelve folytán hátrány-szociális állapotot örököl. Botorság és felelőtlenség volna ezt, mondjuk választási jel-szavakban hangoztatni. Valószínűleg nemzedékek türelmes erőfeszítése, okos munkája hozza meg a békés megoldást.

A tanács pedig erre a munkára? Az a nemzedék, amelynek receptet kell adni, nem külön nemzedék, hanem csak jó esetben követő, rossz esetben utánkullogó csapat. A recept ilyenkor a levegőben van, az újban bizserg.

Én láttalak benneteket annak idején a Király Pál utcai szálláson hevílni. De derékig meztelenül követ csákányozni is balkáni hegyek vízerőmű építésén. Az ifjúság szóra bennem nem az a kép merül föl, hogy valaki a tv-ben harminc év előtti szaxofont harsogtat, és negyvenéves férfiként fart riszál. Van vállalás, amely távol tartja a vénülést és halálunk percéig szép mulatság, férfimunka lehet.

Új Tükör. 1976. december 12.

## Emlékezés

# Dr. Földes Istvánra

A népi kollégisták, a veszprémi Batsányisták kis csapatát ismét jelentős veszteség érte, Földes Pista örökre eltávozott közülünk. Már évek óta tudtuk, hogy nagyon beteg, az utóbbi évek találkozásain nem tudott megjelenni. Néhány évvel ezelőtt keszthelyi otthonában felkerestem, órákig beszélgettünk a veszprémi kollégiumi évekről és az azóta történt országos, megyei, családi dolgokról. Néha egymás szavába vágva emlékeztünk egy-egy iskolai, kollégiumi eseményre, kollégistára, kerista diáktársainkra. Mint közösségi, közéletben tevékenykedő közalkalmazott természetesen nyugdíjas éveiben, betegen is foglalkoztatta az országos nagypolitika és a volt munkahelyei: Sümeg, Ajka, Keszthely közéleti kérdései.

Sümegeen született 1931-ben. Az elemi iskolát szülőfalujában járta ki és itt kezdte, de már Veszprémben népi kollégistaként fejezte be. Veszprémben kezdte meg középiskolai tanulmányát a közgazdasági szakközépiskolában. A népi kollégiumba iskolája ajánlására került be. A család szegényes környezete miatt a tanulás más formája elképzelhető sem volt számára. 1947-ben került be a veszprémi Batsányi János Népi Kollégiumba, ahol a kollégium nagyon aktív, több funkciót is betöltött tagja volt; volt szövetkezeti elnök, sportolt, a népi táncot is szerette és jól tanult. Mindenképpen a kollégium belső magjához tartozott. Mindnyájan szerettük és évek, évtizedek múltán is gyakran felmerült beszélgetéseinkben Földes Pista neve, meggyerő embersége.

Amikor 1949-ben a NÉKOSZ-t megszüntették és a népi kollégiumok is az állami kollégiumi rendszerbe olvadtak be, a veszprémi Batsányi Kollégium Szabadság téri épülete továbbra is fiúkollégium maradt. A kollégium igazgatója Békési Lajos lett, aki korábban Karcagon volt a népi kollégium igazgatója. Földes István II. osztályos kereskedelmi iskolai tanulót pedig megválasztották a kollégium titkárnak. Akkor már harmadik éve kollégista volt, jól ismerte a kollégiumi életet, jó közösségi fiatal és szervező volt. A NÉKOSZ mint irányító központ megszűnt, de a kollégiumon belül ennek ellenére az állami irányítás az

első időben – legalábbis Veszprémben – nem változtatta meg gyökeresen a kollégium életét. Békési Lajos kollégiumi igazgató – népi kollégista múltja, a diákönkormányzatiság elkötelezett híve, a népi kultúra lelkes művelője és pártolója – népi kollégiumi szellemiséget igyekezett fenntartani. Földes Pista, a kollégium diáktitkára, „öreg” kollégista, aki ugyancsak a régi népi kollégista hagyományokat kívánta lehetőség szerint megtartani, nagyon jó „partnere” volt az igazgatónak. A népi kollégiumi hagyományok továbbélésének a legfényesebb bizonyítéka, hogy az akkori fiatalabb kollégisták évtizedek múltán is úgy tudták, úgy örizték meg emlékeikben, hogy – a hivatalos megszűnés után is – még évekig népi kollégiumban éltek.

Földes Pista szép életpályát élt meg. Miután elvégezte az ELTE Jogi Karát, hosszú ideig Sümegen, tizenkét évig Ajkán tanácsitkárként tevékenykedett, majd Keszthelyre került, és tizenhárom évig a városi tanács elnöke volt. A megyei tanács bizottságaiban, a Hazafias Népfront városi bizottságának két évtizedig volt a tagja. Számos kormánykitüntetés, megyei, városi kitüntetés, elismerést kapott lelkiismeretes, magas szintű közigazgatási tevékenységéért. A megfeszített tempójú közhivatali munkája közben a közösségért fáradhatatlanul dolgozott, csak önmagával, egészségével törődött keveset. Két végén égette élete gyertyáját. Súlyos szívbaja miatt 1984-ben korengedménnyel került nyugállományba, de igazán azután sem élt nyugodtan. A rendszerváltozás után nehezen tudta viselni a megváltozott körülményeket, az évtizedek során a közösségért végzett áldozatos munka ócsárlását, a megfeszített munka árán elért eredmények leértékelését.

Idős éveiben felesége halála után legtöbb örömet leánya és két unokája jelentette. A család, az otthon egész életében sokat jelentett számára. 2001-ben, hetven éves korában tért örök nyugalomra a szeretett Bakony-Balaton térségben, Keszthelyen. Itt élte meg, harcolta meg azt a kemény, dolgozó, becsületos életet, amiért érdemes élni, és meghalni.

dr. Tatai Zoltán

# Az alapprogram bevezetésének módszertani kérdései

## I. Bevezető

Az 1981-ben kiadott "A középfokú diákok nevelési terve" után 20 évig nem jelent meg a kollégium tevékenységét szabályozó hivatalos dokumentum. A Kollégiumi nevelés országos alapprogramja (továbbiakban alapprogram) ezt a hiányt hivatott pótolni. E dokumentummal szemben kétségkívül vannak fenntartások, komoly kritika is érte; a gyakorlat fogja visszaigazolni, valójában megfelel-e céljának, "működik-e".

Az alapprogram tartalmilag két fő részre bontható: van egy "általános" része, amelyben alapelvek, a tevékenységrendszerre, az intézménnyel, illetve a működés eredményességével (a nevelés végeredményével: milyenné válnak tanulóink a kollégiumban eltöltött évek alatt) kapcsolatos általános célok, továbbá követelmények fogalmazódnak meg. A másik rész konkrétan leírja az egyes műveltségterületek témaköreit (mire kell nevelni), a teljesítendő óraszámokat, és a kapcsolódó követelményeket.

Az alapprogram bevezetése vagy alkalmazása kapcsán két feladatot tartok fontosnak.

1. A kollégiumi tevékenységrendszer kialakítása, korrekciója, valamint a foglalkozások keret tervének elkészítése az AP definícióknak és kívánalmaknak megfelelően

2. Annak végiggondolása, hogy a kollégiumnak mit kell tennie (milyen alapelvek, célok szerint, hogyan kell működnie, milyen módszereket kell alkalmaznia, miben és hogyan kell továbblépnie, stb.) ahhoz, hogy az alapprogramban leírt követelménynek, lényegében az eredményes és hatékony működésnek megfeleljen.

Írásomban a második problémakörrel foglalkozom.

Ha figyelmesen elolvassuk a dokumentumot, kijelenthetjük, hogy az alapprogramban megjelenő tartalmak és követelmények

- igen változó színvonalon, mélységben és arányokban ugyan - de ma is jelen vannak a kollégiumok pedagógiai programjaiban, illetve gyakorlatában. Miben hoz jelentősebb változást a korábbiakhoz képest? Abban, hogy ezentúl számonkérhetővé válik a teljesítés. Az alapprogram elvárásainak való megfelelést számos tényező befolyásolja majd, tehát a végrehajtásban intézményenként erőteljesen eltérő színvonalal, ill. időbeliséggel fogunk találkozni. Legfontosabb okai a mára kialakult gyakorlatban, a hagyományokban, a testületi felkészültségben, hozzáértésben, módszertani kultúrában, innovációs potenciálban, a működési feltételekben, a vezetésben meglévő különbségekben keresendők.

Fel szeretném hívni a figyelmet néhány fontos szempontra, amelyeket a kollégium jövőjének tervezésénél nem hagyhatunk figyelmen kívül.

1. Az utóbbi évtizedben a nevelési oktatási intézményekkel szemben megjelenő társadalmi elvárások az intézményeket a nyitottság, a környezethez való alkalmazkodás, a minél eredményesebb működés irányába terelték. Láthatóvá vált, hogy az elvárásoknak való megfeleléshez nélkülözhetetlenné válik a munka tudatos tervezése, az intézményi folyamatok figyelemmel kísérése, ellenőrzése, értékelése, és szükség szerinti korrekciója.
2. A nevelési - oktatási intézményekben folyó hatékonyságvizsgálatokból tudjuk, hogy a probléma-irányultság, a tanulóhoz való alkalmazkodás, a teljesítmény értékelése, a jó intézményi klíma a működésre kedvezően hatnak.
3. Az alapprogram koncepciója szerint, a kollégiumi foglalkozások fontos célja az iskolai tudást kiegészítő ismeretek közvetítése

Alapkérdések	Mi lesz a pedagógiai tartalom? Hogyan (kinek, minek a közvetítésével) történik az elsajátítás? („Iskolai” megközelítés)	Kik a tanulók? Melyek a nevelési célok? Milyenek a nevelési stratégiák? Milyen a nevelés helyi rendszere? (Kompetenciából kiinduló megközelítés)
Az intézmény jellemző tevékenységei, illetve annak formái	Központilag szervezett foglalkozások. Szakkörök.	Foglalkozások, szakkörök, önképzőkörök. Társas - közösségi élet, szabadidő -tevékenység.
A tanuló státusa	Alkalmazkodó végrehajtó	Öntevékeny, együttműködő partner
A közvetített pedagógiai tartalom	„Tananyag”. Ismeretekből kiinduló.	Magatartási követelmények. Szükségletekre és elvárásokra épülő.
Pedagógiai tartalom elsajátítása	Mechanikus, kényszerű	Az ismeretszerzés-átadásra szervezett foglalkozásokon, a társas-közösségi kapcsolatokban, a tanulói aktivitásra alapozva.
Az ismeretátadás	„Tantárgyi” megközelítésű	Rendszerszemléletű
A pedagógiai tevékenység szervezése	Merev, időkorlátok által szabályozott, szétdarabolt	Rugalmas, koherens
Oktatásszervezési formák	Elsősorban frontális	Egyéni és csoportos (többféle változatban)
Tevékenységrendszer	Szűk tevékenységrepertoár	Széles, változatos tevékenységrepertoár

1. táblázat

Ennek az a fontos üzenete, hogy a kollégiumi nevelési gyakorlatban a tanítás- és tanulás a korábbiaknál nagyobb jelentőséget kap. Ezzel együtt előtérbe kerülnek a kapcsolatos módszertani követelményeknek való megfelelés (tervezés, tanulói motiváció, a differenciált pedagógia, változatos oktatásszervezési formák alkalmazása, stb.).

4. Az alapprogram előírja, hogy a kollégiumnak biztosítania kell azokat a tevékenységeket, amelyek a tantervekben előírtak teljesítéséhez, a képességek fejlesztéséhez szükségesek: "a kollégium változatos szervezeti és módszerbeli megoldásokat alkalmaz...".
5. Jelenleg fennállhat annak a veszélye, hogy a keret-programterv teljesítése: a kollégiumi tevékenységrendszer újradefiniálása, előírásoknak való megfeleltetése köti le figyelmünket, holott a feladat lényege alapjába véve nem változik. Tehát ügyelni kell arra, hogy ne ez legyen a tervezés kiindulópontja, ne ebből az irányból közelítsünk az előttünk álló munkához; nevelésünk kiindulópontja változatlanul a tanuló.

A nevelés (és benne az oktatás), illetve tartalmának e kétfajta megközelítését, illetve annak jellemzőit s a kettő közötti különbséget jól szemlélteti az 1. táblázatban szereplő összehasonlítás. Természetesen a jobboldali oszlopban leírt állapot felé kell közelíteni a működést.

## II. Az alapprogram és a pedagógiai program kapcsolódásai

Az alapprogram intézményi munkában való megjelenítése formálisan a pedagógiai programon keresztül, továbbá a minőségirányítási rendszerben történik meg, ezzel válik az intézményi működés alapjává. Másképp fogalmazva: az említettek révén kell elérni, hogy a mindennapi tevékenységbe beépüljenek az alapprogramban leírt elvárások. A kollégiumi minőségirányítási rendszer kiépítésével másutt már részletesen foglalkoztam (V.Gy.: Minőségbiztosítás és programfejlesztés a kollégiumban, 2001). A minőségfejlesztés oldaláról az alapprogram "általános" része a minőségre vonatkozó fontos partneri igényt ír le - hiszen oktatáspolitikai elvárásokat közvetít - melyeket a

többi partner elvárásaival együtt kell figyelembe vennünk. (Ugyanakkor az összes partner elvárásainak egyeztetése után alakítja ki az intézmény minőségfogalmát, és határozza meg a fejlesztési irányokat, a célokat.)

Az alapprogram azonban egy olyan minőségi standardnak, külső viszonyítási pontnak is tekintendő, melyhez állandóan közelíteni kell az intézmények működését.

Az alapprogram pedagógiai programba való beépítése nem csak a rendelet 3. § (2) bekezdése szerint valósul meg, hanem a pedagógiai program kivitelezésénél is folyamatosan érvényesítjük a benne megfogalmazott elveket, követelményeket.

Korábban a tervezést és a munka tudatos szervezését az eredményesség és a hatékonyság kritériumaként említettem.

Az intézményi munka tervezésének alapdokumentuma - a legfontosabb intézményi stratégiai dokumentum - a pedagógiai program, tehát az eredményes vagy hatékony működés sokban azon múlik, mennyire színvonalas, és hogyan készítették el. A követelmény vele szembe az, hogy megfelelő módon megalapozza, és segítse az intézményi munkát. Ez akkor teljesül, ha tudatos tervezőmunka eredménye, továbbá lehetőséget ad a folyamatok közben tartására, valamint figyelésére, tehát magába foglalja az ellenőrzést és az értékelést is, amely alapján a szükséges korrekciók elvégezhetők.

A pedagógiai program szerkezetére és részben tartalmára vonatkozóan a KT 49.§-a az irányadó. Feltétlenül figyelembe kell venni a törvény magyarázatában szereplő fontos követelményt (lásd: Iskolaszolga, 1999. X. 1-2.) is, hogy "a kollégium pedagógiai programjának kell meghatározni azokat a pedagógiai tevékenységi formákat, módszereket és feladatokat, amelyek biztosítják a tanulók humánus légkörben folyó nevelését, személyiségének fejlesztését, képességének és tehetségének kibontakoztatását."

Vegyük számba, és összegzzük az alapprogramban, valamint a 49.§-ban meghatározott kollégiumi fő nevelési feladatokat, melyeket az intézményi programokban meg kell jeleníteni. Bizonyos feladatok teljesítéséhez hét fog-

lalkozási témakör szerinti kötelező foglalkozásokat is előír a törvény (követelmények, tartalmak, tevékenységek), és amelyek rendjét külön is szerepeltetni kell a pedagógiai programban.

- Tanulási kultúra fejlesztése
- Pályaorientáció
- Szociális képességrendszer fejlesztése
- Közösségi élet fejlesztése
- Egészséges és kulturált életmódra nevelés
- Környezettudatos magatartásra nevelés
- Önismeret fejlesztés
- Korszerű világkép kialakulásának segítése
- Társadalmi beilleszkedés segítése
- Művészeti és információs kultúra fejlesztése
- Életmód, életvitel, háztartási ismeretek
- Magyarság, nemzetiségi lét, európai-ság
- Nemzeti, etnikai kisebbségi kulturális és anyanyelvi nevelés
- Gyermekek- és ifjúságvédelem
- Tehetség gondozás

A felsorolt feladatok felzárkóztató, hátrányokat kiegyenlítő, fejlesztő tevékenységek. De ezek mellett fontos megjeleníteni a tanulókkal való személyes törődést, gondoskodást is, amely lehet szociális, de pedagógiai jellegű is. A pedagógiai programban végső soron ezeknek a területeknek a helyzetfeltáráson alapuló fejlesztését kell leírni, ki-egészítve a 49.§ h-k) pontjaival.

A programkészítésnél a stratégiai tervezésben alkalmazott eljárást javasoljuk

- Helyzetfeltárás és értékelés
- Jövőkép megfogalmazása
- Alapelvek rögzítése
- Küldetés megfogalmazása
- Hézagelemzés
- Fejlesztési terv elkészítése (tartalmazza az ellenőrzést, értékelést is.)

Terjedelmét tekintve a "Fejlesztési terv" foglalja el a legnagyobb helyet a dokumentumban: lényegében itt történik meg a tárgy kifejtése, a célokhoz kapcsolódó feladatok, a tevékenységek s a módszerek, illetve a kapcsolódó ellenőrzési, értékelési eljárások leírása.

## HELYZETFELTÁRÁS, HELYZETÉRTÉKELÉS

Középpontjában az eredményesség és a minőség áll: ezek javítása, a működés egészének vagy egyes elemeinek fejlesztése alapul a helyzetfeltáráson.

Javasolt szempontjai

(Az alábbi szempontok természetesen továbbiakkal bővíthetők, illetve finomíthatók.)

- Oktatáspolitikai és fenntartói környezet, valamint elvárások
  - Társadalmi, gazdasági környezet és elvárások
  - A tanulók jellemzői
  - Feltételrendszer
  - Humán és szervezeti feltételek, erőforrások
  - A pedagógiai folyamatokat kiegészítő,
  - Segítő rendszer működése
  - Anyagi feltételek
  - Tárgyi-dologi feltételek, külső és belső környezeti jellemzők
  - Pedagógiai klíma:
  - A tanulók fejlesztése (nevelőmunka)
- Célszerű itt a diagnózist a fentebb felsorolt, az alapprogram illetve a 49.§ szerint meghatározott fő fejlesztési területek szerint elvégezni, a tervezés így könnyebb lesz. A feladat egy-egy terület általános jellemzőinek feltárása, leírása. Elsősorban a "milyen?", "mi jellemzi?", "milyen az állapota?" "hogyan működik?" kérdésekre keressük a választ.
- A tanulók tudás- és magatartás teljesítménye.
  - A pedagógiai munka dokumentumai
  - Külső kapcsolatok

*A helyzetfeltárásban ki kell térni:*

- A kollégium működésében érintettek mennyire elégedettek a teljesítményünkkel
- Milyen új elvárások jelennek meg a működésre vonatkozóan, illetve milyen tendenciákkal lehet számolni
- A jelenlegi állapot, és az elért eredmények, valamint a pedagógiai programban kitűzött célok összehasonlítása - figyelemmel az időarányosságra. (Meddig jutottunk? Hol tartunk most?)
- A fővárosi, vagy regionális fejlesztési koncepcióban leírt elképzelések időarányos intézményi megvalósulása

### JÖVŐKÉP (LÁTOMÁS) megfogalmazása

A látomás: hogyan, milyennek képzelem el az intézmény a jövőjét?

"Alkoss egy képet egy olyan helyzetéről, amely a jövőben kialakulhat, és képzeled el intézményedet, valamint önmagadat ebben a képben."

Egy jó látomás

- Más, mint a jelenlegi helyzet
- Van benne valami váratlan
- Érthető
- Kivitelezhető
- Emberek felé irányul
- Mások elfogadják, támogatják, és bíznak benne

Bár a helyzetfeltárás sok nehézségre és problémára is rámutathat, valamint az alapprogram sok intézményben akár jelentős változásokat is generál, a változás tervezésénél ügyelni kell a "kivitelezhetőségre". Ez azt jelenti, hogy olyan képet vázoljunk fel, amelyről tudjuk, hogy reális, és az adott időintervallumban, az adott feltételek mellett el is érhető.

## ALAPELVEK

Azért fontosak, hogy egyértelművé tegyünk a normákat s a követelményeket, azt, hogy milyen rendező elvek szerint működik az intézmény, szerveződik és töltődik meg tartalommal a tevékenység, s a működés egészére vonatkozóan láthatóvá tegyük mindenki számára az intézmény alapvető értékeit. Ezzel megkönnyítjük az eligazodást az érintettek (diákok, tanárok, stb.) számára. A nevelési célokat is csak az értékek tisztázása és rögzítése után tudom meghatározni.

Az intézmény eredményes és hatékony működése nagyban függ attól, hogy az alapelvek kimunkálásánál a testületben figyelmet fordítottak-e egy-egy értelmezésükre. Továbbá, a deklarált alapelvek mennyire válnak a kollégium mindennapjait meghatározó vezérfonallá? Az összes funkcióra hatnak-e? Átszövik-e a teljes tevékenységet, vagy csupán bizonyos területeken érvényesülnek; a pedagógusok és a többi munkatárs munkájában egyformán érvényre jutnak-e?

A 49.§ is előírja az alapelvek pedagógiai programban való megjelenítését, igaz, a működésnek csak bizonyos területeire, illetve hol a szervezésre, hol a tartalomra vonatkoztatva. Természetesen a kimunkálásnál itt is célszerű következetességre és teljességre törekednünk (az előíráshoz képest több lehet a programban, kevesebb nem, és elsősor-

ban a mi érdekünk a jól kivitelezett program). Ezért a felzárkóztató, a hátrányokat kiegyenlítő, a gondoskodásra vonatkozó, s a fejlesztő tevékenység minden területére terjesszük ki az alapelvek meghatározását. Az alapprogramot ennél a lépésnél is használjuk, tehát figyelemmel vagyunk a dokumentum által megnevezett, illetve közvetített elvekre is.

## KÜLDETÉS

A küldetés egyfelől a mindennapi működés, illetve a továbbhaladás alapjául szolgáló vezérelv, szervező elv, melyhez viszonyítani lehet (és kell) a tevékenységet (annak sikerességét vagy sikertelenségét), lényegében az alapelvek összefoglalása. Másfelől, a küldetésnyilatkozatban arról nyilatkozunk, hogy kik vagyunk, miért vagyunk, mi a célunk, miben különbözünk másoktól, milyen garanciákat tudunk partnereinknek nyújtani, hogyan biztosítjuk a nyilvánosságot (működés ellenőrizhetősége).

A küldetést röviden, tömören, néhány mondatban célszerű megfogalmazni, amely az intézményről bárki számára érthető útbaigazítást ad.

Mind a látomás, mind az alapelvek, mind a küldetés értéktartalmat hordoznak. Ahhoz, hogy ezek hitelesek és vezérfonalként használhatóak legyenek, a testületben tisztázni, illetve értelmezni kell a nevelés kiindulópontjaként szolgáló alapvető értékeket, mégpedig úgy, hogy abban konszenzus alakuljon ki.

## HÉZAGELEMZÉS (v. rés-elemzés)

A hézagelemzés az a fontos munkaszakasz, amelyben azt vizsgáljuk, és írjuk le, mekkora a távolság a diagnosztizált jelenlegi állapot, és az érvényben lévő pedagógiai programban elérni kívánt állapot, valamint a jövőkép között, továbbá kijelöljük a továbblépés (a távolság csökkentése, megszüntetése) szempontjából számunkra fontos célokat.

A célok között különbséget kell tenni. Vonatkozhatnak, pl. a kollégium egészére (pl. intézményi szinten a nevelési-oktatási kimenetre), valamelyik funkcióra, amely meghatározza a pedagógiai munkát (pl. személyi feltételek javítására, vagy a klímára), vonatkozhatnak egy meghatározott nevelési te-

rületre (pl. erkölcsi nevelés fejlesztése) de a tanulók egy meghatározott csoportjára is (pl. halmozottan hátrányos helyzetűek felzárkóztatásának fejlesztése).

A célokat osztályozzuk fontosságuk, időtartamuk, a megvalósításhoz szükséges anyagi igény, a rendelkezésre álló személyi feltételek szerint, és ennek megfelelően állítjuk fel a végrehajtás sorrendjét.

A célkitűzéseknek az alábbi követelményeknek kell megfelelniük.

1. A célkitűzéseknek határozottnak és konkrétan kell lenniük
2. A célkitűzéseknek vívmányokat vagy eredményeket kell megfogalmazniuk, nem tevékenységeket vagy viselkedésmódokat.
3. A célkitűzés mellett szerepelnie kell annak, mikor tekintjük azt elértnek (teljesülési v. megvalósulási kritérium)
4. A célkitűzéseknek mérhetőnek (mennyiségileg meghatározhatónak) kell lenniük.
5. A célkitűzéseknek meg kell jelölniük egy bizonyos időtartamot vagy határidőt.
6. A célkitűzéseknek olyannak kell lenniük, hogy kihívást jelentsenek, de azért elérhetőek legyenek

A célok megvalósításának kézzelfoghatóvá tétele (operacionalizálás) az INTÉZKEDÉSI TERV (vagy operatív tervezés) formájában valósul meg.

Arról van szó, hogy minden egyes cél esetében, konkrétan meghatározzuk a végrehajtás mikéntjét, azt, hogy a kitűzött célokat az intézményben hogyan érjük el.

A tervnek a következő elemeket kell tartalmaznia:

- Célkitűzés
- A teljesülés, a megvalósulás kritériuma
- Feladatok. Lépések. Tevékenység
- Módszerek. Eszközök
- Mérés, ellenőrzés, értékelés (mit, hogyan, mikor, milyen módszerrel)

(Terjedelmi okok miatt erre most nem térek ki. Szerepe az, hogy megállapíthassuk: elértük e, vagy mennyire közelítettük meg a kitűzött célokat, milyen lépéseket tet-

tünk a korábban felvázolt jövőkép irányába. A tervben rögzített mérési, ellenőrzési eljárások részét képezik az intézmény mérési értékelési rendszerének.) A témát lásd részletesebben kifejtve V.Gy. hivatkozott könyvére 133-138. o., 208-212. o.)

- A teljesítés határideje
- A feladat elvégzéséért ki a felelős

A célok nyomán meghatározott feladatok között számos olyan fog adódni, amelyeket a tanulócsoportokban (az ottani tevékenység keretében) kell megoldani. Ebben az esetben, a nevelőtanári munkatervekben kell tovább bontani az adott feladatot. Célszerű, ha ott is követik az operatív tervezés felvázolt módszerét.

### III. Az alapprogram és a tevékenységrendszer kapcsolata

1. A rendelet szerint a keret-programterv által előírt foglalkozások témaköreit - órászámmal ellátva - szerepeltetni kell a pedagógiai programban. A ne-

velési rendszer konzisztenciája akkor biztosítható, ha ezek a foglalkozások - mint a tevékenység bizonyos formái az aktuális nevelési területek fejlesztési tervében - mégpedig a tevékenységek-nél, illetve módszereknél - más egyéb formák mellett jelennek meg. Hiszen a kötelező kollégiumi foglalkozások csak egyfajta tevékenységformát testesítenek/testesíthetnek meg, az adott nevelési feladatok megoldása adekvát, pedagógiaileg szervezett tevékenységrendszerben oldhatók meg.

A nevelési célkitűzésekkel összefüggésben megjelenő feladatok, tevékenységek adják az intézmény teljes pedagógiai tevékenységrendszerét.

2. Az alapprogram bevezetése és alkalmazása jelentősen érinteni fogja a kollégiumi tevékenységrendszert (bár intézményenként ebben jelentős különbségek fognak mutatkozni). Mivel ez a nevelési rendszer középpontja, minősége nagymértékben meghatározza a működés hatékonyságát, eredményességét.

Társadalmi tevékenységfajták (amelyre felkészítünk)	Nevelő fejlesztő tevékenységek (elméleti és gyakorlati oldala van)	Egyéni tevékenység formák
Gazdasági tevékenység	<b>Tanítás-tanulás:</b> - tanulószoba - korrepetálás - oktatás - szakkör, önképzőkör - tanulmányi verseny - tanfolyam	Játék
Politikai tevékenység	<b>Munka:</b> - a kollégium működésének segítése - megbízatások ellátása - önkiszolgáló munka - szervező munka - környezetvédelem	Tanulás
Kulturális tevékenység	<b>Társas - közösségi élet:</b> - spontán "közérzetjavító" összejövetelek - tájékoztató, tájékozódó fórumok - önkormányzat - egyesületek - kollégiumi média - diákok egymást segítő rendszere - versenyek, bajnokságok	Munka
	<b>Szabadidős tevékenység:</b> - pihenés - szórakozás - szabad művelődés - kötetlen sporttevékenység - játék	

2. táblázat

A tevékenységrendszer tervezése kapcsán arra kell választ adnunk, hogyan és mivel nevel a kollégium: a nevelés céljaihoz milyen tevékenységformákat rendelünk Továbbá, milyen tevékenységi formákkal ill. tevékenység tartalommal és milyen eszközökkel (módszerekkel) tudjuk a nevelési célokat elérni.

A társadalmi tevékenységfajták, a nevelő-fejlesztő tevékenységek, és az egyéni tevékenységfajták kapcsolata (Gáspár L.) (lásd. 2. táblázat)

### Tézisek

1. A fejlesztő tevékenység: reáltevékenység, tehát valamilyen tárgyra, valamire a létrehozására irányul. Tevékenységre csak tevékenységgel lehet nevelni. A cél nélküli tevékenység nem tevékenység. Elérhető eredményt kell kitűzni. Az eredmény anyai és tárgyi. Utóbbi feltétele az elsőnek. A fejlesztő tevékenység elvégzett, befejezett fizikai vagy szellemi teljesítményt jelent.
2. A tevékenység akkor fejlesztő, ha nem csak a társadalmi meghatározottság, hanem a pedagógiai szervezethez is sajátja.
3. A tervezés során, a tevékenységek

rendszerén belül a nevelés eszközeinek meghatározása úgy történjék, hogy az alkotórészek között kapcsolat, összhang legyen.

4. A tevékenységeket úgy kell megválasztani, tervezni, hogy a hasznosság és a nevelő-fejlesztő hatás, valamint az elsajátíthatóság követelménye érvényesüljön.
5. Kerülni kell az egyoldalúságot: ügyelni kell az alapvető tevékenységformák - a tanítás-tanulás, a közösség számára végzett, hasznos munka, a társas-közösségi élet, a szabadidős foglalkozások, valamint a közösségi és az egyéni tevékenységek - helyes arányára.
6. A tevékenységek legyenek tudatosak (tervezettek); a célkitűzés a tanárok és diákok közös megegyezéséből jöjjön létre, illetve a megvalósítás kettesük kooperációjának eredménye legyen. A nevelő nem célkitűző, a diáknak nem célmegvalósító, végrehajtó.
7. A nevelésre (tevékenységre) fordított idő tartamát a fejlesztés érdekeinek kell alávetni. A kitűzött feladatok a rendelkezésre álló időkerethez igazodjanak.
8. A tevékenység elő legyen készítve, és le is legyen zárva.

9. A tevékenységrendszer tervezésekor a diákok önkéntességére, önnevelő aktivitására is legyünk figyelemmel. Figyeljünk arra, hogy minden gyermeknek egyforma lehetőséget biztosítsunk a közreműködésre.

10. Adjunk lehetőséget a különböző képességek, tulajdonságok sokoldalú kibontakoztatására, minden tanuló sikerélményhez való juttatására.

11. A kollégiumban gondoskodnunk kell a (közösségi) tevékenységek rendszerességéről, folyamatosságáról, hiszen a sokszínűség, a formai változatosság fokozza a tanulói részvétel gyakoriságát, az egyéni aktivitást.

12. A tartalmi kínálat, a tevékenységrendszer - és a követelményrendszer - differenciált legyen, s ebben a neveltségi szint, az életkor, az egyéni törekvések, igények, szükségletek, a mentális érettség, az egyéni képességek játsszák a fő szerepet. Ekkor válik elérhetővé, elsajátíthatóvá, teljesíthetővé.

13. A speciális, a többségtől eltérő igényekkel fellépő fiatalok igényeit is vegyük figyelembe, és a sérült, enyhén fokban fogyatékos fiatalok külön foglalkoztatására is teremtsünk módot.



### Vopaleczky György

## Minőségbiztosítás és programfejlesztés a kollégiumban

Kiadja a Békés Megyei Humán Fejlesztési és Információs Központ. Békéscsaba, terjedelme: 250 oldal.

### A kiadványról

A kollégiumok életében a 2002/2003-es tanév nevelési programjuk átdolgozásának, illetve minőségügyi aspektusú továbbfejlesztésének a kezdetét jelenti.

A Békés Megyei Humán Fejlesztési és Információs Központ e nagy munkát egy - véleményünk szerint hiánypótló - kézikönyv megjelenítésével kívánja segíteni. A könyv kollégiumi nevelés területén elismert szerzője a pedagógia és a nevelésszociológia elméletére, valamint a saját kollégiumi nevelői tapasztalataira támaszkodva foglalja össze a kollégiumi nevelési programok fejlesztésének és átdolgozásának igényeit és feladatait.

Külön értéket képvisel, hogy a szerző a fejlesztési tevékenység folyamatát a kollégiumokban is alkalmazható minőségbiztosítási rendszer kiépítésének lehetséges útjával és módjával szintetizálja. A kollégiumi nevelők mindennapi pedagógiai gyakorlatának segítésére számos konkrét példával illusztrálva mutatja be az elméleti alapokat. Különösen hasznosíthatóvá teszi a művet, megadva ezzel kézikönyvi jellegét, a mellékletekben közreadott csaknem 20 - a kollégiumi nevelőmunka sajátosságaira adaptált és a nevelési programfejlesztéshez jól használható - kérdőív, mérőeszköz.

Reméljük, hogy e "kézikönyvvel", a kollégiumi programfejlesztés és minőségbiztosítás tervezési feladatai mellett, a nevelőmunka gyakorlatában is folyamatosan hasznosítható könyvet adunk közre.

A Kiadó



# Vélemény és javaslatok

a Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről szóló törvény tervezetének vitájához,  
2002. november

## Bevezetés

### 1. Egy jól működő kollégiumi intézményhálózat

- a szociális, kulturális, lakóhelyi hátrányok leküzdésének segítségével képes hatékonyan hozzájárulni a nevelési-oktatási rendszer esélyteremtő, a (társadalmi) mobilizációt elősegítő funkciójának betöltéséhez;
- belső demokráciája, működési rendje, közösségépítő, a szolidaritást, az együttműködés készségét és képességét fejlesztő tevékenysége révén a társadalom demokratikus fejlődésének hatékony 'utánpótlási bázisa' lehet.

### 2. Ezen feladatnak való megfeleléshez – szellemi és tárgyi értelemben egyaránt – szakmai fejlődésre van szükség.

### 3. A kollégiumok szakmai fejlődését akadályozza

- a fenntartó és a felhasználó közötti 'érdekeltségi viszony' hiánya (a kollégiumok több, mint kétharmadát fenntartó települési önkormányzatok számára a kollégista 'idegen gyerek', a szülő pedig nem választó);
- az önrendelkezés hiánya (az intézmények közel háromnegyed részét érintő 'összevont' állapotban a nevelőtestület maradékelven 'épül', a kollégium pedig rendszerint a konglomerátum 'hátsó udvara').

### 4. A kollégiumok jelentős részében megvan a szükséges innovációs 'hajlam', az önfejlesztő képesség, ezért érdemes az akadályok hatását csökkenteni.

## Általános észrevételek

### 1. Kollégiumi normatíva

- az utóbbi években (politikai) konszenzus alakult ki arról, hogy – tekintettel a bevezetőben leírt 'érdektelenségi' helyzetre – a kollégiumok fenntartását országos átlagban 100%-os szinten kell finanszírozni (ez az 1996-os 'dupla' normatíva-emeléssel meg is valósult, majd – némi visszaesés után – 2000-re ismét 90% fölé került);

- a PM számításai szerint – amit a mi felmérésünk is megerősít – a normatíva-növekedés az (egyébként örvendetes) béremelkedésből származó többletet mintegy 70-80%-ig fedezi;
- a hiány általában a kollégium működésének rovására megy; nem várható el, hogy a település a saját bevételeiből – pl. politikai hasznot is hozó járdaépítés helyett – ide csoportosítsa át.

### 2. Az intézményi étkeztetés támogatása

- úgy tűnik, két fogalom keveredik: az étkeztetést szervező fenntartót illető normatíva, annak (részbeni) költségeire, ill. az étkezést igénybevevő, azért térítési díjat fizető (rászoruló) tanulók terheinek enyhítésére szolgáló kiegészítő támogatás;
- az előbbit minden étkező tanuló után meg kell kapnia az 'étkeztetőnek' (különböző méltánytalanul hátrányba kerül azzal szemben, 'aki' ezt nem szervezi meg);
- az utóbbit a tanulóhoz kell eljuttatni – a fenntartón keresztül – az intézmény közreműködésével: a támogatás mértékéről (amit a változó havi díjak miatt célszerű százalékosan meghatározni) helyben lehet jól dönteni;
- a rendelkezésre álló összeg – számításaink szerint – lehetővé teszi mindkét igény kielégítését, költségvetési többletforrás igénybevétele nélkül (a 'szokásos' 900 ezer étkezővel, s 25%-os 'rászorultsági' mutatóval számolva, amit felméréseink is megerősítettek):

- az 'étkeztetésre': 27 eFt/fő (2002-ben 24 eFt volt),

- tanulói támogatásra: 24 eFt/fő (ez – átlagosan – havi 2 400,-Ft, ami jelentős segítség);

- megjegyzés: régi felvetésünk, de egyszer 'kezelnünk' kellene azt is, hogy a háromszori étkeztetés kb. kétszer annyiba kerül, mint a 'sima' ebéd.

### 3. Étkezési térítési díj-kedvezmény diákoknak

- a nyersanyag-norma alapú térítési díj bevezetése óta létezik a kollégiumi

tanulók számára – a 'kétlaki életmód' többletköltségeinek ellensúlyozására – a 30%-os díjkedvezmény (korábban ennél is jelentősebb volt a támogatás);

- a "Gyermekek védelméről" szóló törvény 2002. márciusi módosításakor a diákoknak adható kedvezmények közül kimaradt a kollégiumi kedvezményt biztosító sor;

- ennek következtében – a néhány %-os inflációs növekedést is beleszámítva – a mintegy 80 ezer diák háromnegyedének 2003. januárjától közel 50 %-kal megemelkedik a térítési díja;

- ez már csak azért is elfogadhatatlan, mert egybehangzó vizsgálatok bizonyítják, hogy a kollégisták között közel kétszer annyi a halmozott hátránnyal érkező diák, mint a teljes populációban, s eddig is komoly gondot okozott a kifizetetlen számlák, a díjhátralékok kérdése;

- a kedvezmény visszaállítása semmilyen költségvetési hatással nem bír, hiszen ez 'csak' az intézmények bevételeit csökkenti.

### 4. Kötött felhasználású normatívák

- visszalépés, hogy az Arany János Tehetséggondozó Program keretében szervezett nevelés, oktatás, ellátás kiegészítő támogatása a 'szabadon felhasználható' normatívák közé került; ez különösen – a bevezetőben említett 'érdektelenségi' okokból – a kollégiumok számára lehet hátrányos, s az eredeti cél megvalósulását is veszélyezteti;

- szomorúan tapasztaltuk, hogy a diáksporttal kapcsolatos támogatásból ismét kimaradtak a kollégiumok, holott a szabadidő értelmes eltöltésének egyik fontos terepe a sportolási lehetőségek biztosítása a – néha az iskolától kilométerekre lévő – kollégiumban is;

- általában: a kollégium-fejlesztést, a bevezetőben említett akadályozó tényezők kiküszöbölését jelentősen segítené – akár a kollégiumi normatíván belül is – a könyvtár fejlesztését, a diáksportot, a diákönkormányzat,

szülői szervezet működését elősegítő, előírt felhasználású 'normatíva' elkülönítése, megjelölése.

#### 5. A kollégiumi könyvtár kérdése

- érthetetlen – különösen a hátránykompenzáció, az esélyteremtés deklarált célját tekintve – a kollégiumi könyvtáros beállításával kapcsolatos diszkrimináció, a rendelkezések későbbi bevezetése (ráadásul – az iskolához képest – kis létszámú intézményrendszerrel van szó, a megtakarítás jelentéktelen);
- ugyanígy érthetetlen és elfogadhatatlan a 'szükségesség' kollégiumi létszámhoz való kötése: a kollégiumok átlaglétszáma 150 és 180 között van, így a 200 fős megkötés miatt nagyobb részükben nem lehetne szó szakember alkalmazásáról;
- sokszor leírtuk: a kollégiumi könyvtár nem helyettesíthető sem a települési, sem az iskolai könyvtárral, mert más a funkciója: a (jól 'szituált', polgári) otthon információhordozóit kell helyettesítenie, hogy előnyeit a diák bármikor, pl. az esti órákban is felhasználhassa.

#### 6. Externátusi ellátás

- a szándék némiképp érthető: a normatíva-igénnyel kapcsolatos 'visszaélések' megakadályozása (bár sértő a feltételezés az intézmény és a fenntartó ilyen irányú 'összejátszására');
- ugyanakkor (könnyen belátható) a 'szigorítások' nem oldják meg a problémát, viszont a kollégium néhány fontos feladatát 'sikerrel' akadályozhatják;
- a közoktatási törvény szerint a kollégium feladata olyan (akár helybeli) tanulók ellátása is, akiknek az otthoni feltételei az iskola sikeres elvégzését nem teszik lehetővé;
- sok esetben azonban – különösen a roma diákok családjában – a helyi (vagy közel lakó) szülő indokolt esetben sem járul hozzá a beköltözéshez (az 'elszakadáshoz'), ekkor kiváló megoldás lehet az externátusi ellátás, amely sokszor átmenetet képez a kollégiumi tagsághoz.

# Konkrét javaslatok

**Jelölés: beszúrással törölés**

## 1. Kollégiumi normatíva

A törvény 3. számú, "A helyi önkormányzatok normatív hozzájárulásai" c. mellékletének 23. pontjában az alábbi módosítást javasoljuk:

**"23. Bentlakásos közoktatási intézményi ellátás**

a) Kollégiumi, externátusi nevelés, ellátás

FAJLAGOS ÖSSZEG: ~~315 000~~ 325 000 forint/tanuló

b) Fogyatékos gyermekek, tanulók kollégiumi ellátása

FAJLAGOS ÖSSZEG: ~~630 000~~ 650 000 forint/gyermek, tanuló"

## 2. Az intézményi étkeztetés támogatása

A törvény 3. számú, "A helyi önkormányzatok normatív hozzájárulásai" c. mellékletének 24. pont d) alpontjában az alábbi módosítást javasoljuk:

**"24. Kiegészítő hozzájárulás egyéb közoktatási feladatokhoz**

d) Óvodában, iskolában, kollégiumban szervezett kedvezményes intézményi étkeztetés

da) Az étkeztetés költségeinek támogatásához

FAJLAGOS ÖSSZEG: 27 000 forint/gyermek, tanuló

A kiegészítő hozzájárulás azok után a helyi önkormányzat által fenntartott óvodában, kollégiumban ellátásban, továbbá az iskolában nappali rendszerű oktatásban részt vevő gyermekek, tanulók után igényelhető, akik számára a fenntartó szervezett intézményi étkeztetést biztosít. Ugyanazon gyermek, tanuló - művészeti (párhuzamos) oktatás vagy a kiegészítő kisebbségi oktatásban vendégtanulói jogviszony vagy kollégiumi ellátás esetén - csak egy intézménynél és egy kedvezményezett jogcímen vehető figyelembe.

Az igényjogosultság számítása a Kiegészítő szabályok 1. k) pontja szerint történik.

db) A tanuló, gyermek térítési díj költségeinek támogatásához

FAJLAGOS ÖSSZEG: ~~39 000~~ 24 000 forint/gyermek, tanuló

...  
A hozzájárulás a normatív díjkedvezmények biztosításán túl a további kedvezményes étkeztetést és az étkeztetés

megszervezését is szolgálja.

2003. szeptember 1-jétől az óvodai étkezésben résztvevő és a Gyvt. 148. § (6) bekezdése szerint ingyenes étkezésben részesülők után a 8. sz. melléklet I. 3. pontja szerinti kiegészítő támogatás is jár.

Az igényjogosultság számítása a Kiegészítő szabályok 1. k) pontja szerint történik."

A törvény 3. számú, "A helyi önkormányzatok normatív hozzájárulásai" c. mellékletének Kiegészítő szabályok 1. pont k) alpontjában az alábbi módosítást javasoljuk:

## "Kiegészítő szabályok

1. Közoktatási célú normatív hozzájárulásokkal összefüggő kiegészítő és értelmező szabályok:

k) A 24. d) pont szerinti, a gyermek és tanulói intézményi étkeztetéshez a hozzájárulás az étkeztetést igénybe vevő, da) pontban megjelölt és az ezen igénybevevők közül a db) pontban megjelölt, a Gyvt. 148. § (5) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott normatív térítésidj-kedvezményre jogosultak esetén egyaránt a 2003. évi becsült átlaglétszáma és az étkezési napok száma alapján tervezhető, illetve igényelhető.... Az elszámoláshoz az élelmezési nyilvántartásban a térítésidj-kedvezményben részesülöket elkülönítetten kell kimutatni, és az e körben étkezésben résztvevők naptári évre, naponként összesített éves létszámát el kell osztani óvodai étkeztetés esetén 220 nappal, kollégiumi étkeztetés esetén 200 nappal, és iskolai étkeztetés esetén 185 nappal.

## 3. Az étkezési térítési-díjkedvezmény diákoknak

Az "A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosítása" c. 94. § (1) pontjának alábbi módosítását javasoljuk:

"(1) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló – módosított – 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 148. §-ának (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép.

**„(5) Gyermekekétkeztetés esetén a gyermek nappali rendszerű oktatásban történő részvételéig**

a) a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő gyermek és tanuló után az intézményi térítési díj ötven százalékát,

- b) három- vagy többgyermekes, ill. egyedül álló szülő által fenntartott családnál gyermekenként az intézményi térítési díj ötven százalékát,
- c) tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek, tanuló után az intézményi térítési díj ötven százalékát,
- d) a kollégiumi, externátusi ellátásban részesülő gyermek és tanuló után az intézményi térítési díj harminc százalékát kedvezményként kell biztosítani [az a)- e- d) pont a továbbiakban együtt: normatív kedvezmény]...

A 103. §-hoz egy új (n) pont hozzávételét javasoljuk:

"E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti:

- (n) az 'A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosításáról' szóló 2002. évi IX. törvény 100. §-ának (2) pontja.

#### 4. Kötött felhasználású normatívák

A törvény 8. számú, "A helyi önkormányzatok normatív, kötött felhasználású támogatásai" c. mellékletének I. fejezete alábbi kibővítését javasoljuk:

"I. Kiegészítő támogatás egyes közoktatási feladatok ellátásához

##### 8. Az Arany János tehetséggondozó programmal kapcsolatos feladatok támogatása

a) Iskolai oktatás

FAJLAGOS ÖSSZEG: 218 000 forint/tanuló

A hozzájárulást a helyi önkormányzat azok után a középiskolai tanulók után veheti igénybe, akik számára az Oktatási Minisztériummal kötött megállapodás alapján az Arany János Tehetséggondozó Program keretében szervezik meg az oktatást.

b) Bentlakásos közoktatási intézményi ellátás

FAJLAGOS ÖSSZEG: 325 000 forint/tanuló

A hozzájárulást a helyi önkormányzat azok után a kollégiumi nevelésben, ellátásban részesülő tanulók után veheti igénybe, akik számára az Oktatási Minisztériummal kötött megállapodás alapján az Arany János Tehetséggondozó Program keretében szervezik meg a nevelést, oktatást, ellátást."

A törvény 3. számú, "A helyi önkor-

mányzatok normatív hozzájárulásai" c. mellékletének 20. és 23. pontjában az alábbi módosítást javasoljuk:

##### "20. Iskolai oktatás

c) Iskolai oktatás a 9-13. évfolyamokon

~~ed) A hozzájárulás kétszeresét veheti igénybe a helyi önkormányzat azok után a középiskolai tanulók után, akik számára az Oktatási Minisztériummal kötött megállapodás alapján az Arany János Tehetséggondozó Program keretében szervezik meg az oktatást."~~

##### "23. Bentlakásos közoktatási intézményi ellátás

a) Kollégiumi, externátusi nevelés, ellátás

~~ab) A hozzájárulás kétszeresét veheti igénybe a helyi önkormányzat azok után a kollégiumi nevelésben, ellátásban részesülő tanulók után, akik számára az Oktatási Minisztériummal kötött megállapodás alapján az Arany János Tehetséggondozó Program keretében szervezik meg a nevelést, oktatást, ellátást."~~

A törvény 8. számú, "A helyi önkormányzatok normatív, kötött felhasználású támogatásai" c. mellékletének I. fejezete 5. pontjának alábbi kibővítését javasoljuk:

##### "5. Diáksporttal kapcsolatos feladatok támogatása

FAJLAGOS ÖSSZEG: 1 200 forint/tanuló

A kiegészítő támogatást a helyi önkormányzat a 3. számú melléklet 20. a)-c), és 21. a) és 23. a)-b) pontjaiban meghatározott,..."

#### 5. A kollégiumi könyvtár kérése

Az "A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosítása" c. 83. § (3) és (5) pontjának alábbi módosítását javasoljuk:

"(3) A Kt. 124. §-ának (24) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(24) A könyvtáros tanárok (tanítók) alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket 2003. szeptember 1-jétől fokozatosan kell bevezetni az általános iskolákban, középiskolákban, és szakiskolákban. A kollégiumokban és az alapfokú művészetoktatási intézményekben a könyvtáros tanárok (tanítók) alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket 2004. szeptember 1-jétől fokozatosan kell bevezetni. Ezekről az időpontokról kezdődően a

számított létszámból egy, az ezt követően tanévenként további fél-fél létszám biztosítása kötelező. ... " "

"(5) A Kt. 1. számú melléklet Első rész "Pedagógusok" fejezet "Iskolában és kollégiumban" alcím 2. pontja a következő második mondatral egészül ki:

"Kollégiumban, ha azt ~~legalább két-tőszáz és~~ legfeljebb négyszáz tanuló befogadására létesítették egy, négyszáznál több tanuló befogadására létesítették további egy könyvtáros tanárt (tanítót) kell alkalmazni." "

#### 6. Externátusi ellátás

Az "A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosítása" c. 83. § (1) pontjának alábbi módosítását javasoljuk:

„(2) A kollégiumban externátusi ellátás biztosítható annak a tanulónak, akinek férőhely hiányában nem lehet kollégiumi elhelyezést biztosítani, illetve annak a tanulónak, akinek éjszakai elhelyezéséről a szülő gondoskodik, de a tanuláshoz megfelelő feltételek nem biztosítottak." "

A törvény 3. számú, "A helyi önkormányzatok normatív hozzájárulásai" c. mellékletének 23. pontjában az alábbi módosítást javasoljuk:

##### "23. Bentlakásos közoktatási intézményi ellátás

a) Kollégiumi, externátusi nevelés, ellátás

aa) A hozzájárulást a helyi önkormányzat az általa fenntartott kollégiumban biztosított kollégiumi, externátusi nevelésben, ellátásban részesülő, nappali rendszerű oktatásban részt vevő tanuló után veheti igénybe abban az esetben, ha a tanuló ~~az oktatásról szóló 1985. évi I. törvény vagy~~ a Kt. szerint szervezett iskolai rendszerű oktatásban vesz részt. Externátusi ellátásban részesülő tanuló esetén a hozzájárulás akkor igényelhető, ha a tanuló részére férőhely hiánya miatt nem lehetett kollégiumi elhelyezést biztosítani, illetve akinek éjszakai elhelyezéséről a szülő gondoskodik, de a tanuláshoz megfelelő feltételek nem biztosítottak.

~~Az externátusi nevelésben, ellátásban részesülők esetében az igénybevétel további feltétele, hogy a lakhatási költségeket (albérlési díj, közüzemi díj) a fenntartó vállalja. ... "~~



**A Magyar Pedagógiai Társaság Kollégiumi Szakosztálya  
2002. december 13-án 10.30-tól 17-ig szakmai konferenciát  
rendez a Kollégiumi nevelés országos alapprogramja  
bevezetésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati feladatokról.**

A konferencia helye: ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium  
Kollégiuma Budapest Papnövelde u. 4-6.

**(Tervezett) napirend**

- 9.00 - 10.30 Érkeztetés  
10.30 - 10.40 Megnyitó: dr. Simon István szakosztályi elnök  
10.40 - 11.30 Az oktatáspolitikai aktuális feladatai és törekvései.  
(Sipos János helyettes államtitkár, Oktatási Minisztérium)  
11.30 - 12.00 A Kollégiumi Szövetség tevékenysége a mai oktatáspolitikai  
környezetben (Horváth István elnök)  
Szünet  
12.30 - 12.55 Micsik Jenőné: Művészetek és értékek  
12.55 - 13.20 Szallár Csabáné: A kollégista élete a kollégiumi közösségben  
13.20 - 13.45 Basky András: Kötelezettségek és lehetőségek az általános  
iskolai kollégiumokban  
13.45 - 14.15 Vopaleczky György: Minőségbiztosítás a kollégiumban  
14.15 - 14.30 Raduly István: Roma tanulók a kollégiumban  
14.30 - 15.00 Trencsényi László: A kollégiumi tanár és a minőségbiztosítás  
15.00 - 15.15 Vértesaljai József: Az egyházi kollégiumok lehetőségei  
15.15 - 15.30 Csörgöl Istvánné: A nemzetiségi kollégiumok lehetőségei  
15.30 - 16.15 dr. Benedek István: Kollégium nevelés az alapprogram után  
16.15 - 17.00 Összegezés

Budapest 2002. november 13.

**dr. Simon István**  
szakosztályi elnök

Az étkezési létszám miatt visszajelzést kérünk a 266 2032-es faxon, az [istvan.simon@om.hu](mailto:istvan.simon@om.hu) e-mailen, vagy a 06/30/2699422-es számon!

**Visszajelzés**

.....  
a jelentkező neve

.....  
a jelentkező kollégiuma telefonja, e-mailje

***Kedves Barátunk!***

***Értesítjük, hogy a Magyar Pedagógiai Társaság konferenciáján való részvétele esetére visszajelzést kérünk.***

Ha a konferencián részt kíván venni, kérjük visszajelzését a 266 20 32-es faxon, az [istvan.simon@om.hu](mailto:istvan.simon@om.hu) e-mailen, vagy a 06/30/269 9422 telefonon.

Tájékoztatjuk, hogy a konferencia megszervezését a Nemzeti Kollégiumi Közalapítvány (2001-ben meghirdetett pályázaton) támogatja. Az utazást, a szállást (ha szükséges), az étkezést a résztvevő, vagy a kollégiuma fizeti.

**Kérjük szíves tájékoztatását arról, hogy**

- december 12-én kér-e szállást: .....
- december 13-án kér-e vacsorát? .....
- december 13-án kér-e szállást? .....

A szállás fővárosi kollégiumokban, az étkezés az Apáczai Kollégiumban oldható meg.

Kíván-e hozzászólni?..... Téma:.....

.....  
aláírás